

DE SLANG WAARGENOMEN

Marilyn Nissenson & Susan Jonas

Uit: *Snake Charm*, pagina 90-91

Toen het Amerikaanse continent gekoloniseerd werd vanaf de Atlantische Oceaan tot aan de Rocky Mountains, kwamen onderzoekers mensen, dieren en planten tegen die geen enkele Europeaan ooit had gezien. Ze vermeldden wat zij zagen vaak in kranten en schilderijen, zodat de Europeanen en later de gesettelde kolonisten van de oostkust in hun opwinding konden delen. Om deze

platen wijder te verspreiden, werden deze werken als print gereproduceerd, gegraveerd en in boeken gebonden.

Mark Catesby (1682/3-1749) bracht tien jaar in de kolonies door. Eerst als reiziger en verzamelaar, later als een betaald wetenschappelijk verslaggever en schilder. In 1712 kwam hij in Williamsburg aan om de omgeving te onderzoeken en om exemplaren en zaden te verzamelen, die hij per schip naar Engeland terugstuurde. Hij kwam in 1722 terug dank zij sponsoring en besteedde vier jaren aan het

'*Vipera caudisona minor*', met de hond ingekleurde ets van Mark Catesby in diens *The Natural History of Carolina, Florida and the Bahama Islands*, deel 2, plaat 42. London, 1743. Uit: Nissenson & Jonas, pag. 96.

DE SLANG WAARGENOMEN

verzamelen en schilderen langs de oostkust en de Bahama's. Hij kwam in de problemen toen matrozen zijn potten met dode dieren openmaakten om de rum op te drinken waarin de dieren geconserveerd werden voor de thuisreis.

Terwijl hij in South Carolina werkte kwam Catesby vele ratelslangen tegen, waarvan er één bijna 5,5 meter lang was. In een brief aan een vriend in de winter van 1722-23, verhaalt hij uitvoerig hoe hij door het oog van een naald kroop:

De negervrouw die mijn bed opmaakte, slechts enkele minuten nadat ik eruit was gekomen, schreeuwde: 'Een ratelslang!'. Wij zaten in de kamer ernaast thee te drinken, het was op de begane grond, en waren verrast door de heftigheid van het geschreeuw van de meid. We gingen kijken naar de oorzaak en vonden, zoals de meid had gezegd, een ratelslang tussen de lakens, precies op dezelfde plaats waar ik gelegen had. De slang was woest en furieus, bijtend naar alles wat haar benaderde. Waarschijnlijk is zij 's nachts naar binnen gekropen om de warmte op te zoeken, maar hoelang ik het gezelschap van deze charmante bedgenoot heb gehad zou ik niet weten.

Catesby probeerde folklore en mythen over de slangen te verdrijven. Zijn opdrachtgevers stonden erop dat hij planten zou zenden die de reputatie hadden om slangenbeten te genezen, maar hij begreep dat de ernst van de beet meer afhing van de plaats waar werd gebeten en door welke soort slang dan van de remedie. 'Als een ader of slagader is geraakt bij de beet van een ratelslang,' schreef hij, 'zal geen anti-

stof helpen, maar de dood zal zeker en plotseling optreden, soms binnen twee of drie minuten, wat ik meer dan eens heb gezien.' Hij nam ook waar, dat de Indianen 'hun lot kennen op het moment dat ze worden gebeten en als zij het beschouwen als dodelijk dienen ze ook geen enkele remedie toe, concluderend dat alle inspanning toch voor niets is.'

Catesby viel ook ander herpetologisch gebazel aan. Hij zei dat hij nooit iets gezien had wat het geloof van Linnaeus en anderen kon staven dat de Noord-Amerikaanse ratelslangen vogels en eekhoorns konden betoveren met hun ogen, zodat ze van de tak van een boom zouden vallen in de open bek van de slang. Hij ontkende ook, dat de staart van een watermoccassinslang (*Agkistrodon piscivorus*) even dodelijk was als zijn kop of dat de zweepslang (*Masticophis flagellum*) een man in tweeën kon splijten met een slag van haar staart.

In de jaren dertig van 1700 maakte Catesby etsen van zijn waterverftekeningen van planten en wilde dieren, die werden gepubliceerd in *The Natural History of Carolina, Florida and the Bahama Islands*, het eerste algemene werk over de flora en fauna van Amerika dat in het Engels werd gepubliceerd. Hij schreef ook de tekst en in de eerste druk kleurde hij de meeste etsen met de hand in. In de inleiding van het boek schreef hij: 'Daar ik niet als schilder werd geboren, hoop ik dat mij enige fouten in het perspectief en andere onvolkomenheden gemakkelijker zullen worden vergeven.' Catesby's bescheidenheid was niet terecht: zijn werk werd bijna een eeuw lang niet geëvenaard.